

Калола зурриёти ва аждоди йўқ одамдир

09:05 / 11.09.2019 3696

تِلَاغَاتٌ هَلْ لَّيْلٍ لَّآق:

لَّا أَلْتُمْتُ فِي شُرَكَاءَ فَهَمَّ ذَلِكَ مِنْ أَكْثَرِ كَانُوا فَإِنَّ السُّدُسَ مِنْهُمَا وَوَجِدِ فَلَئِنْ أَخْتِ أَوْ أَحْ وَلَهُ، أَمْرًا أَوْ كَلَلَةً يُورَثُ رَجُلًا كَاتٍ وَإِنْ

Аллоҳ таоло:

«Агар бир эркак ёки аёл калола ҳолида мерос қолдирса, унинг биродари ёки сингиси бўлса, улардан ҳар бирига олтидан бир. Агар бундан кўп бўлсалар, улар учдан бирига шерикдирлар...» деган (Нисо сураси, 12-оят).

Шарҳ: Бу ерда она бир қариндошлар кўзда тутилган бўлиб, «биродар» сўзи ака-ука, «сингил» эса «опа-сингил» маъносини ифода этади.

Тўртовлари ривоят қилганлар.

Шарҳ: Ушбу ривоят аввал ҳам бошқа иборалар билан келган эди. Унда Жобир розияллоҳу анҳунинг «Эй Аллоҳнинг Расули, молимни қандай қиламан?» деганлари ва Аллоҳ таоло мерос оятини нозил қилганлиги ҳақида сўз кетган эди.

Бу ривоят эса ана шу олдинги ривоятнинг узвий давомидир. Кейин Жобир розияллоҳу анҳу ўзларидан қоладиган меросни фарзандлар ёки ота-она эмас, балки фақат калолалар олишини айтганлар ва бундай ҳолда мерос қандай бўлишини сўраганлар. Бошқа ривоятлардан аниқланишича, у кишининг ортларида еттита ёки тўққизта сингил қолган экан. Жобир розияллоҳу анҳунинг мана шу саволлари калола оятининг нозил этилишига сабаб бўлган.

عَيْشِ يَفِي مَلَسُو هِيَ لَعَلَّ لِي صَدَقَةٌ لِّوَسْرَةٍ عَجَّ أَرَامُ: نَعْنَعُ لَلِإِيضِ رَرْمُعَ لَأَقِ
يَفِي هَعَبْ صَابَ نَعَطِ تَحِيَّ هِيَ لِي لَطَلَعُ أَمْرِي شِي فِي لَطَلَعُ أَمْرِي، هَلْ كَلَّ لِي لَمِ
مُؤَسْمُ هَاوَرِ؟ أَسْنَلِ فِي تَلَّ لِي صِلَاةُ آي كَيْفَ كَتَّ أَلْأُرْمُعَ أَي: لَأَقِ وَيَرْدَصُ.

«Умар розияллоҳу анҳу:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламга ҳеч нарсада калола ҳақида мурожаат қилганимдек мурожаат қилмаганман. У зот ҳам менга бу нарсада дағаллик қилганларидек ҳеч дағаллик қилганлари йўқ. Ҳатто бармоқлари билан кўксимга туртиб:

«Эй Умар! Сенга «Нисо»даги «ёз ояти» кифоя қилмайдими?» деганлар», деди».

Муслим ривоят қилган.

Шарҳ: Аввал айтиб ўтилганидек, кўпгина баҳсларга сабаб бўлган бу масалани яхшироқ тушуниб олиш мақсадида Ҳазрати Умар билан бўлиб ўтган воқеани кўриб чиқамиз. Ҳазрати Умар розияллоҳу анҳу бу масалани Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламдан қайта-қайта сўрайвериб, у зотни ўзларига нисбатан шундай муомала қилишга мажбур этган эканлар. Албатта, бу ердаги дағаллик сўзи ҳозирги кун тушунчасидаги дағаллик эмас.

Жобир розияллоҳу анҳу савол берганларида ва калола ҳақида оят нозил бўлганида ёз фасли экан, шунинг учун бу оят «ёз ояти» деб номланиб қолган.

Биз ушбу фаслнинг бошида ўрганган калола ҳақидаги бошқа оят қиш фаслида нозил бўлиб, у «қиш ояти» деб номланган.

كَانَ نُتِفَتْ سَيِّءٌ لِّلْأُلُوسِ رَأْيٍ لِّأَقْوَمِ لِسْوَ هِي لَعَلَّ لِي صَيِّبَنَّ لِي لِي لِحْرَاءِ جَوْنِ
نَمَّوهُ قَحْسِ إِيْبَ أَلْتَلْقَفِ، فَيُصَلِّئُ كَيْئُجُتْ لِقَاقِ؟ أَلْأَلْأَلْأَلْ أَمَّ فِ، أَلْأَلْأَلْ لِي فِ
دُوَادُ وَبَأْ هَاوَرِ. أَوْنَطَ كَلْدَكَ لِقَاقِ أَدِلْ أَوَّالِ وَأَدَلَّ وَغَدَيْ مَوْتِ أَمَّ

Бир одам Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ҳузурларига келиб:

«Эй Аллоҳнинг Расули, сиздан калола ҳақида фатво сўрарлар. Калола нимадир?» деди.

«Ёз ояти сен учун етарли», дедилар у зот.

Мен Абу Исҳоққа:

«У – ўзи ўлиб, бола ҳам, ота-она ҳам қолдирмаган-да!» дедим.

«Шундай деб билишарди», деди.

Абу Довуд ривоят қилган.

(Давоми бор)

«Ҳадис ва ҳаёт» китобидан